

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK SERVİSİNDEN BEKLENTİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

A Research On Expectations From Psychological Counseling And Guidance Services

Kasım TATLILIOĞLU¹

ÖZET

Bu araştırmada, Konya ili merkez Meram, Selçuklu ve Karatay ilçelerindeki ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrenciler ile bu okullarda görev yapan yöneticiler ve öğretmenlerin PDR hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri ve rehberlik servisinden beklentileri ortaya konmuş ve bu beklentilerin bazı değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırmanın evrenini, Konya il merkezinde bulunan ortaöğretim 10. ve 11. sınıf öğrencileri ile bu okullarda görev yapan idareci ve öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Konya il merkezindeki 8 ortaöğretim okulundan 129 öğrenci ile 27 idareci ve 102 öğretmenden oluşmuştur. Araştırmada, istatistiksel işlemler olarak varyans analizi, t-testi ve betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın öğrencilerle ilgili bulguları şöyledir; lise türlerine göre, öğrencilerin beklenti puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı; öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre aynı beklenti düzeylerine sahip olduğu; öğrenim gördükleri alanlara göre, beklenti düzeylerinin farklılaştığı; okulda rehberlik servisinin olup olmamasına göre, rehberlik servisinden beklentilerin farklılaştığı; yaşadıkları yerleşim yerlerine göre, beklentilerin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı; cinsiyet değişkenine göre, beklentilerin farklılaşmadığı; farklı yaş gruplarına göre, beklentilerin farklılık gösterdiği ve anne-babanın meslek grubuna göre ise beklentilerin farklılaştığı görülmüştür. Araştırmanın eğitimcilerle ilgili bulguları ise şöyledir; okuldaki görevlerine göre beklentilerin farklılık gösterdiği, branşlarına göre beklentilerin değişmediği, mezun oldukları kurumlara göre beklentilerin farklılık gösterdiği ve kıdem değişkenine göre beklentilerin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Rehberlik servisi, Psikolojik danışma, ihtiyaç.

ABSTRACT

In this research, it is put on the estimates and expectations of the students, managers and the teachers who you are in the high schools in Konya city central Meram, Selçuklu and Karatay districts and it is examined if these expectations

¹ Yard. Doç. Dr., Bingöl Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, kasimtatlili@hotmail.com
Bu çalışma, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde 1999 yılında tamamlanan "Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden Beklentiler Üzerine Bir Araştırma" isimli yüksek lisans tezinden özetlenmiştir.

change because of some variables. The central of the research is the managers teachers and the students who are in second and third grades of high schools in Konya city central. This research has been applied to 120 students, 27 managers and 102 teachers from 8 high schools in Konya city central. Varians analysis, t-test and descriptive is used as statistical operations.

The findings of research about students; According to the kinds of high schools there is a difference between the students expectations points from guidance service. According to their grades it is seen that the second and third grades students of high schools have expectations at same level. According to their levels the expectation level from the guidance level has much differences from each other. According to being present the guidance service in their schools the students expectations from the guidance services have defferences have significant level. According to the students living area their expectations from the guidance service have not differences at significant level. According to their gender, the girl and the boy students expectations from the guidance service are similar. According to the age groups their expectations points from the guidance service have a lot of differences, according to their fathers' jobs, their expectation levels from the guidance service have a significant difference. Accordin to their mother' jobs, the students' expectations from the guidance service have a significant difference. The researcerc' findings about educattors; According to educator's duties in schools, there is statistical defference between their expectation points from the guidance service. According to their barances, educators' expectation points from the guidance services don't have much difference statistically. According to their graduation schools there is statistically a significant difference between the educators' expectation points. According to their seniority variety, there is statistically a significant defference between the expectation points from the guidance service.

Key Words: *Guidance service, Psychological counseling, need.*

1. Giriş

İnsanın giderek değer kazandığı dünyada ve ülkemizde modern tutum ve davranış günlük yaşamda insan ilişkilerinin bir parçası haline gelmiştir. Bu tutum ve davranışlar, inceliği, içtenliği, dostluğu, uygunluğu, duyarlılığı ve disiplini içermektedir.

Sosyal bir sistem olan eğitim sisteminin girdi ve çıktısının insan olmasından dolayı, sağlıklı bir etkileşim ve örgüt amaçları doğrultusunda çalışmanın sağlanması için eğitim kurumlarında insan ilişkileri gittikçe önem kazanmaktadır. İnsan ilişkileri merkezli yönetim kurumları, rehberlik ve yardıma yönelik denetimi gündeme getirmiştir. Demokratik insan ilişkileri yanında işbirliği, rasyonel karar, ilişkilerde karşılıklılık ve uyum konularının önem kazanması, bireysel gereksinimlerin de gözetilmesi önem kazanmıştır (Bursalıoğlu, 1978).

Eğitim sistemimizin, Türk Milleti'nin çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlayacak yapı ve davranışlara kavuşturulması ve milletimizin 21. y.y.'da üretimde "sanayi

toplumu”, kültürde milli değerlere dayalı “bilgi toplumu”, davranışta “bilim toplumu” olmasını gerçekleştirecek düzeye getirilmesi büyük önem taşımaktadır (Bilgin, 1993). Bilgilerin bütün dünyaya çok kısa bir sürede yayılması sonucunda bireylerin bu hıza yetişmek için kendilerini sürekli yenilemeleri büyük önem taşımaktadır. Eğitim sisteminin girdilerinde, yapı ve süreçlerinde ve buna bağlı olarak rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin daha aktif hale getirilmesi önem ve öncelik taşımaktadır. Bu bakımdan, rehberlik servisinden beklentilerin tespit edilerek bunlara önem ve öncelik verilmesi büyük bir önem taşımaktadır.

Her insan belki okul öncesi yıllardan itibaren ilerde ne olacağını düşünür, geleceği hakkında bazı planlar kurar. Başlangıçta tamamen duygusal ve hayali olan meslek seçimi yaş ilerledikçe daha gerçekçi temellere dayandırılmaya başlanır (Kuzgun, 1991). Eğitim kurumlarının hayatiyeti, değişimi ve gelişimini borçlu oldukları, eğitimin kalitesini ve verimini artıran bir sistem vardır ki, bu da psikolojik danışmanlık ve rehberlik servisedir (Buluç, 1996).

Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin erken yaşlarda tespit edilerek, ilerde buna uygun mesleklere ve okullara yönlendirilmesi rehberlik hizmetlerinin “Yöneltme” fonksiyonunu teşkil etmektedir. Bu durum Avrupa’da, 2. Dünya Savaşı sonrasında benimsenmeye ve tartışılmaya başladı. Öğrencileri uygun okullara yöneltmek için gerekli gözlem ve değerlendirmelerin, ilkokuldan başlatılarak sürdürülmesi benimsendi. 15-18 yaşlarında ise, öğrencinin ilerde tutacağı işe yakın bir alana ağırlık verilmesi benimsendi (Reuchlin, 1970).

Psikolojik danışma ve rehberlik kavramları, modern eğitimin bir parçası haline gelmiş faaliyetleri ifade eden terimlerdir. Rehberlik sözü, 1938’lerde okul müfredat programlarımıza girmiş olmasına rağmen, daha çok 1950’lerden sonra tartışılmaya başlanmıştır. Özellikle 1970’den bu yana rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin, “uzman” kişilerce yürütülen ayrı bir “yardım” ve “ihtisas” faaliyeti olarak eğitim programlarımızda ve okullarda yerini almıştır. Danışma ve rehberlik, ferdin gelişme ve sorunlarını çözümleyebilme, konularında sistemli yardım gayreti olarak, ABD’de de doğup gelişen bir harekettir. Her sosyal gelişme ve değişimin ortaya çıkmasında o toplumun sosyal ortamı ve şartları önemli rol oynar. ABD’de rehberliğin ortaya çıkmasının önemli nedenlerinden birisi, Amerikan toplumun kişiye değer vermesi ve bunu sistemli olarak ele almasıdır (Tan, 1986; Ülkü, 1976; Özoglu, 1982; Kuzgun, 1991).

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri sağlam temellere dayanır. Bunlar, felsefi, ekonomik ve psikolojik-toplumsal temellere dayanır. Her bireye eğitsel, mesleki, kişisel rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin götürülmesi ile hem bireysel, hem de toplumsal mutluluğun

oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Rehberliğin amaç ve ilkeleriyle toplumun amaçlamış olduğu yaşama biçimi; dolayısı ile eğitim anlayışı bir bütünlük içerisinde olmak zorundadır (Bakırcıoğlu, 1994).

Okullarda rehberlik servislerinin daha etkili çalışması, koordinasyon halinde işlevlerini yerine getirmesi, okulun şartlarına göre bir yıllık rehberlik çalışma planını hazırlamak amacıyla, sene başında okul müdürünün başkanlığında “Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Kurulu” oluşturulur. Bu kurul, sene başı, sene ortası ve sene sonu olmak üzere yılda üç defa toplanır. İhtiyaç olduğunda okul müdürünün isteği üzerine farklı zamanlarda da toplanabilmektedir.

Günümüzde artık okullarda, öğrencilerin tanınmasında, yeteneklerinin tespit edilerek uygun eğitsel kollara ve okullara yönlendirilmesinde, onlara her türlü kişisel, eğitsel ve mesleki rehberliğin yapılmasında, üst öğretim kurumlarının tanıtılmasında, bereysel sorunlarının çözülmesinde, okul ve işyerlerinin tanıtılmasında vb. birinci derecede okul rehberlik servisleri sorumludur (Talim ve Terbiye Başk., 1982).

Günümüzde rehberlik hizmetleri, eğitimin ayrılmaz bir parçası haline gelmiş olup, eğitimden ayrı düşünülememektedir. Rehberlik bireye kendini tanıması ve gizilgüçlerinin farkına varması ve bu doğrultuda kendini gerçekleştirebilmesi için bireye sunulan, profesyonel bir yardım sürecidir. Eğitimin de ayrıca bir tanımını yapmak gerekirse, “bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istedik davranış değişikliği meydana getirme süreci” olarak tanımlanmaktadır (Güven, 1986). Emile Durkheim, “Education and Sociology” adlı eserinde eğitimi, “tabiatın, sosyal müesseselerin ve diğer insanların bizim zekamız ve irademiz üzerinde icra etmeye muktedir oldukları tesirlerdir” şeklinde tanımlamıştır (Akt: Kurtkan, 1977). Serin (1979) eğitimi “insanlara sosyal bir mevki, başarılı bir meslek hayatı yeterli bir gelir sağlayan hizmet” olarak tanımlayarak, eğitimin ekonomik işlevinin önemini vurgulamıştır. Çağdaş eğitim, rehberliği merkeze alan bir anlayışı desteklemekte ve bütün çalışmalar bu anlayışla düzenlenmektedir. Eğitim ve rehberlik arasında, her iki alanın gerektirdiği uzman personel yönünden belirgin farklar vardır (Kepçeoğlu, 1988). Rehberlik bireysel bir hizmettir, bu hizmeti sunan danışman ise bir lider olmayıp, otoriteyi temsil etmez (Üre ve Yılmaz, 1997). Fidan ve Erdem (1993)’e göre, rehberlik eğitimin belirlediği temel amaçlara yönelmiş ve yine eğitimin kısmen niteliğini değiştirmiş, özel tekniklerle ve örgütlenmiş olarak yapılan bir hizmettir.

2. Problem Cümlesi

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri Servisinden öğrencilerin, idarecilerin ve öğretmenlerin beklentileri nelerdir? Bu

beklentiler farklı değişkenlere göre farklılık göstermekte midir? Sorusuna cevap aranmıştır.

2.1.Araştırmanın Amacı

Araştırmada, rehberlik ve psikolojik danışmanlık servisinden öğrenci, idareci ve öğretmenlerin beklentileri ve bu beklentilerin bazı özellik durumlarına göre değişip değişmediği ve farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

2.2.Alt Problemler

Araştırmacının genel amacına bağlı olarak, araştırmanın alt amaçları şunlardır:

1. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri Servisinden idarecilerin, öğretmen ve öğrencilerin beklentileri nelerdir? Bu beklentiler eğitimcilere ve öğrencilere göre değişmekte midir?
2. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri Servisinden beklentiler değişik okullarda görev yapan idareci ve öğretmenlere göre değişmekte midir?

3. Yöntem

3.1. Araştırma Grubu

Bu araştırmanın evrenini, 1999-2000 Eğitim-Öğretim yılında MEB'e bağlı Konya il merkezinde Selçuklu, Karatay ve Meram ilçelerindeki ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören ve bu okullarda görev yapan öğretmen ve idareciler oluşturmaktadır. Araştırma evreni iki bölüme ayrılmıştır: Birinci bölümde Konya il merkezindeki ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler, ikinci bölümde ise, bu okullarda görev yapan idareci ve öğretmenlerdir. Araştırmanın evrenine ilişkin bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanmasında anket yöntemi seçilmiş, bunun yanı sıra rehberlik hizmetleri ile ilgili konularda literatür çalışması yapılmıştır. Araştırma anketi iki bölüme ayrılmıştır: Birinci bölümde ankete cevap verenlere ait kişisel bilgiler toplanmıştır. Öğrencilere ilişkin kişisel bilgiler şunlardır: Öğrenim gördükleri okullar, sınıf, alan, yaşadıkları yer, cinsiyet, yaş ve anne-baba meslekleridir. Öğretmen ve idarecilerin kişisel bilgileri ise kıdem, brans, mezuniyet, görev süreleri ve medeni durumlarıdır.

Araştırmanın ikinci bölümünde, Rehberlik servisinden beklentiler ile ilgili 60 madde sıralanmıştır. Bu maddeler, psikolojik danışmanlık ve

rehberlik hizmetlerine ilişkin olup 9 tane hizmet alanını ölçmeye yönelik maddelerdir.

Bilgi toplama aracı, rehberlik hizmetlerine ilişkin her türlü faaliyeti içeren 60 maddeden oluşmuştur. Her maddeye öğrenciler “*çok ihtiyaç var*”, “*biraz ihtiyaç var*” ve “*hiç ihtiyaç yok*” seçeneklerinden birisini işaretleyerek cevap vermişlerdir. Puanlamada, çok ihtiyaç var seçeneği (1) puan, biraz ihtiyaç var seçeneği (2) puan ve hiç ihtiyaç yok seçeneği (3) puan verilerek puanlanmıştır. Bu durumda düşük puanlar, ait olduğu maddede belirtilen hizmete çok ihtiyaç duyulduğunu; yüksek puanlar ise söz konusu hizmete hiç ihtiyaç duyulmadığını göstermektedir. Aşağıda yapılacak olan yorumların bu çerçevede değerlendirilmesi gerekir. Bütün öğrencilerin bilgi toplama aracından elde ettikleri ortalama birim puan 1,74’dir. Bu puan her öğrencinin 60 maddeden elde ettikleri puanın 60 bölünmesi; buradan elde edilen puanların toplamının ise öğrenci (denek) sayısına bölünmesi ile bulunmuştur. Bilgi toplama aracında yer alan her madde ve 60 maddenin ortalaması için puan değerleri (3)’e yaklaştıkça rehberliğe olan ihtiyacın azlığı; (1)’e yaklaştıkça ise ihtiyacın çokluğu göz önüne alındığında; öğrencilerin oldukça yüksek düzeyde rehberlik ihtiyacı içinde bulduklarını ifade etmektedir.

4. İşlem

Bu araştırma, öğrenci, idareci ve öğretmenlerin PDR hizmetlerinden beklentilerini ve bu beklentilerin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu nedenle, “betimsel yöntem” (survey) kullanılmıştır. Geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımı olan bu modelde, araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanır (Karasar, 1994).

Bu araştırma, yürütüleceği ortam açısından ele alındığında, “okul survey” niteliği taşımaktadır. Survey çalışmaları, genellikle tabii çevre içinde oluşmaktadır. Bu tür araştırmalarda değişkenlerin deneysel ve fiziki olarak ayarlanması, olayların meydana gelme ya da gelmemesinin kontrolü diye bir durum söz konusu değildir (Kaptan, 1995).

Öğrenci, idareci ve öğretmenlerin anket formlarını açıklamalar doğrultusunda doldurup doldurmadıkları araştırmacı tarafından tek tek incelenmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkeni, “*Rehberlik hizmetinden beklentiler*”dir. Araştırmanın bağımsız değişkenleri ise “*öğrencilerin okudukları alanlar, cinsiyetleri, yaşları, öğrenim gördükleri okullar, yaşadıkları yer, anne-baba meslekleri, okulda rehberlik servisinin olup olmaması ve rehberlik servisinden yararlanıp yararlanmamaları*”; eğitimcilerin ise “*bransları, mezuniyetleri, kıdemleri, hizmetleri ve medeni durumları*”dır.

Uygulanan ölçme aracından elde edilen sonuçlar, bilgisayar ortamında SPSS 10.0 paket programında değerlendirilmiştir. İstatistiksel tekniklerden t- testi ve varyans analizi kullanılmıştır. Mevcut durumun aynen ortaya konmasını sağlamak amacıyla da “betimsel analiz”e başvurulmuştur.

5. Bulgular

Araştırmanın bulguları iki ana başlık altında aşağıda açıklanmıştır. İlk ana başlıkta, öğrencilerin, rehberlik ve psikolojik danışma servisinden beklentilerine ilişkin bulgular aktarılmıştır. Bu başlık altında, tespit edilen bulgular, öğrencilerin, okul türleri, öğrenim gördükleri sınıf, öğrenim gördükleri alan, okullarında rehberlik servisinin bulunup bulunmadığı, rehberlik servisinden yararlanıp yararlanmadığı, en uzun süre yaşanan yerleşim yeri, cinsiyet, yaş, babalarının mesleği ve annelerinin mesleği değişkenlerine göre ayrı ayrı incelenmiştir. İkinci ana başlık altında öğretmen ve okul yöneticilerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu başlık altında öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin rehberlik servisinden beklentileri, onların, yönetim görevleri, branş, mezun oldukları kurum ve mesleki kıdem değişkenleri açısından incelenmiştir.

5.1. Öğrencilerin Rehberlik Servisinden Beklentilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin en fazla ihtiyaç duydukları 10 hizmet ve ihtiyaç duyma dereceleri aşağıda gösterilmiştir:

Tablo 1: Öğrencilerin En Fazla İhtiyaç Duydukları 10 Hizmet Türü

Öğrencilerin En Fazla İhtiyaç Duydukları 10 Hizmet	İhtiyaç Derecesi
Günümüz Türkiye’inde hangi meslek alanlarına toplumsal ve ekonomik yönlerden gereksinim duyulduğunu araştırmalı ve bunları öğrencinin bilgisine sunmalı	1,3
Kalabalık bir ortamda heyecanlanan, toplum önünde konuşmaktan kaçınan, sosyal durumlarda yüksek kaygı taşıyan öğrencilerle grup çalışmaları yaparak onların kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlayacak yöntemleri öğretmeli	1,3
Öğrencilerin yetenekleri düzeyinde başarılı olup olmadıklarını araştırmalı	1,4
Öğrencilerin başarılarını etkileyen etmenler üzerinde araştırma Yapmalı ve onları bu konuda bilgilendirmeli	1,4
Öğrencileri doğru bir meslek seçimi yapabilmeleri için güçlü yönlerini olduğu kadar zayıf yönlerini de tanımanın önemi konusunda bilinçlendirmeli	1,4
Öğrencilerin kendilerini tanımasını için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olma	1,5
Üniversite giriş sınavlarında başarısız olan öğrencilere ya sınavlara daha iyi hazırlanmasında ya da alan seçimlerini gözden geçirerek daha uygun bir alanı bulmasında yardımcı olarak çalışmalar düzenlenmeli	1,5

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden Beklentiler Üzerine Bir Araştırma

Öğrencilerin başarılı bir okul yaşamı sürdürebilmeleri için, onlarda kaygı yaratan olaylar karşısında (yazılı, sözlü sınav, öğretmen ve yöneticiden çekinme, korkma, vb.) nasıl güçlü olabileceklerini öğretmeli; özgüvenlerini kuvvetlendirmeli	1,5
Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptamalı	1,5
Hatalı üniversite dalı veya bir meslek seçimi yapmasını önlemek için öğrenciye kendi yetenek, ilgi ve beklentileri hakkında bilinçlendirecek programlar uygulamalı	1,5

*Rakamsal değerler (1)'e yaklaştıkça ihtiyacın çoğaldığını, (3)'e yaklaştıkça ihtiyacın azaldığını göstermektedir.

Yukarıdaki çizelge incelendiğinde ilk sırayı “*mesleki rehberlik*” ihtiyacına ilişkin bir maddenin aldığı, ikinci sırayı “*kişisel sorunların çözümüne yönelik*” rehberlik hizmetine ilişkin maddenin ve üçüncü sırayı da “*eğitsel rehberliğe*” ilişkin bir maddenin aldığı görülmektedir. Öğrencilerin en az ihtiyaç duydukları hizmet türü ise şunlardır:

Tablo 2: Öğrencilerin En Az İhtiyaç Duydukları 10 Hizmet Türü

Öğrencilerin En Az Önemli Buldukları 10 Hizmet	İhtiyaç Derecesi*
Görüştüğü öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili olarak gerektiğinde disiplin kurulu üyelerine bilgi verilmeli	2,0
Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı	2,0
Okulun düzenli işleyişini sağlamada yöneticilere yardımcı olmalı	2,0
Zaman zaman boş derslerine girerek öğretmenlerin yerlerini almalı	2,0
Öğrenciler hakkında toplanan bilgilerin sınıf içi öğretim çalışmalarında etkili bir biçimde kullanılması için öğretmenlere yardımcı olmalı, rehberlik yapmalı, yardımcı olmalı	2,1
Sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal zararları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlemeli	2,2
Öğrencilerin gelecekte çalışabilecekleri iş yerlerine onlarla birlikte geziler düzenlenmeli	2,2
Öğrencileri okulun kuralları konusunda bilgilendirerek okul yaşamının düzenli ve uyumlu bir şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunulmalı	2,2
Okul-aile birliği toplantılarına katılarak yönetimin beklentileri doğrultusundaki kararların alınmasını kolaylaştırmalı	2,2
Sınıf içi düzen ve işleyişini kolaylaştıracak yöntemler geliştirerek öğretmenlere bu konuda yardımcı olmalı	2,6

*Rakamsal değerler (1)'e yaklaştıkça ihtiyacın çoğaldığını, (3)'e yaklaştıkça ihtiyacın azaldığını göstermektedir.

Öğrencilerin en az ihtiyaç olarak gördükleri 10 hizmet incelendiğinde, bu hizmetlerin rehberlik hizmetleri içinde daha biçimsel

ve daha az önemli görevler olduğu görülmektedir. Örneğin, “zaman zaman boş geçen derslere girmek, disiplin kuruluna katılmak, okul-aile birliğinde yönetimin beklentileri doğrultusunda karar alınmasına yardımcı olmak, sınıf için düzen ve işleyişi kolaylaştıracak yöntemler geliştirerek bu konuda öğretmenlere yardımcı olmak gibi hizmetleri” öğrenciler çok az önemli bulmaktadırlar. Öğrenci gözü ile bakıldığında da bu hizmetler doğrudan doğruya öğrenciye yönelik görülmemektedir. Araştırma, günümüzde ülkemizde ortaöğretim öğrencilerinin rehberlik hizmetleri konusunda, nelere ihtiyaçlarının bulunduğu konusunda ve bu ihtiyaçların öncelikleri konusunda bir hayli bilinçlendiğini göstermektedir.

5.1.1. Okul Türü Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamına giren ve bilgi toplama aracına cevap veren öğrenciler 8 ayrı lisede öğrenim görmektedirler. Buna göre bilgi toplama aracında yer alan 60 madde birlikte değerlendirildiğinde, rehberlik servisinden en fazla beklenti içinde olan öğrencilerin “Ticaret Lisesi”, “Anadolu Lisesi”, “EML” ve “Genel Lise” öğrencileri olduğunu görmekteyiz. Bu konudaki bulgular, aşağıda 5’de verilmiştir.

Tablo 3: Okul Türlerine Göre Rehberlik Servisinden Beklentilere İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Gruplar	Say	Toplam	Ortalama	Varyans
Anadolu Lisesi	4	6.36	1.59	0.08
EML	10	16.73	1.67	0.17
Genel Lise	72	122.27	1.69	0.19
İHL	21	38.23	1.82	0.20
KML	3	6.83	2.27	0.55
Süper Lise	7	13.66	1.95	0.06
Teknik Lise	4	8.93	2.23	0.06
Ticaret Lise	8	12.41	1.55	0.05

Öğrencilerin beklenti düzeyleri arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı ve bu konuda elde edilen bulgular aşağıda gösterilmiştir:

Tablo: 3a

Varyans kaynağı	SS	df	MS	F	P-değeri	F ölçütü
Gruplar arasında	2.8269	7	0.4038	2.275	0.03	2.086
Gruplar içinde	21.479	121	0.1775			
Toplam	24.306	128				

Lise türlerine göre öğrencilerin rehberlik servisinden beklenti puanları arasında 8 grubun üzerinden hesaplanan f değeri (2.775)2tir. Serbestlik derecesi 7'ye göre, f kritik değer (2.016) olduğundan, Tablo 3a'ya göre, lise türlerine göre rehberlik servisinden beklentilerin anlamlı düzeyde farklılaştığı ($F_{(7-121)}=2.775$, $p<0.05$), (istatistiksel açıdan önemli olduğu) görülmektedir.

5.1.2. Öğrenim Gördükleri Sınıf Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin beklenti düzeyleri arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı ve bu konuda elde edilen bulgular aşağıda Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4: Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Rehberlik Servisinden Beklentilere İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Gruplar	Ortalama	Varyans	Gözlem	Öngörülen ortalama farkı	f	Stat	T Kritik
2.Sınıf	1.79	0.1837	59	0	127	0.069	1.657
3.Sınıf	1.78	0.1976	70				

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrenciler ortaöğretim 2. ve 3. Sınıflarda öğrenim görmektedirler. 2. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerin beklenti puan ortalamaları (1.79) iken; 3. sınıf öğrencilerinin ise (1.78)'dir. Bu ortalamalar iki grup arasında beklenti düzeyi bakımından büyük bir farkın olmadığını göstermektedir. Beklenti düzeyleri aynıdır.

5.1.3. Öğrenim Gördükleri Alan Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin rehberlik servisinden beklentileri, onların hangi alanda öğrenim gördükleri değişkenine göre incelenmiş olup, bulgular aşağıda verilmiştir:

Tablo 5: Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre Rehberlik Servisinden Beklentilerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Gruplar	Say	Toplam	Ortalama	Varyans
TM	28	48.467	1.531	0.1572
TEKNİK	11	20.117	1.9288	0.1652
SOSYAL	57	99	1.7368	0.2362
FEN-MAT	18	32.85	1.825	0.1164
DİĞER	15	25.017	1.7678	0.208

Buna göre, en yüksek beklenti düzeyine sahip öğrencilerin “Türkçe-Matematik” (1.53) alanında öğrenim gören öğrenciler; en az beklenti düzeyine sahip olan öğrenciler ise “Teknik Bilimler “ (1.93) olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin beklenti düzeyleri arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı ve bu konuda elde edilen bulgular aşağıda Tablo 5a’de gösterilmiştir.

Tablo: 5a

Varyans kaynağı	SS	df	MS	F	P değeri	F ölçütü
Gruplar arasında	0.2903	4	0.07226	2.753	0.04	2.445
Gruplar içinde	24.016	124	0.1937			
Toplam	24.306	128				

Beş alana ait puanlar üzerinden hesaplanan f değeri (2,75), serbestlik derecesi 4’e göre f kritik değer (2.44) olduğundan; Tablo 7a’ya göre, gruplar arasındaki beklentilerin anlamlı düzeyde farklılaştığı (F (4-124)=2.75, P<0.05), (istatistiksel açıdan önemli olduğu) görülmektedir.

5.1.4. Okulda Rehberlik Servisi Bulunup Bulunmaması Değişkenine Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumlar

Okulda Rehberlik Servisi Bulunup Bulunmaması değişkenine göre rehberlik servisinden beklentilere ilişkin bulgular Tablo 6’da verilmiştir:

Tablo 6: Okulda Rehberlik Servisi Bulunup Bulunmaması Değişkenine Göre Öğrencilerin Rehberlik Servisinden Beklentilere İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Gruplar	Say	Toplam	Ortalama	Varyans
Var-yararlanırım	29	50.633	1.546	0.2226
Var-yararlanmam	63	112.85	1.6913	0.2073
Yok-gerekli	34	59.933	1.7627	0.1409
Yok-gereksiz	3	6.5167	2.2722	0.0656

Buna göre, okullarında rehberlik servisi bulunan ve bundan yararlandığını ifade eden öğrencilerin beklenti düzeyi puan ortalamaları (1.55) diğer 3 gruptan daha yüksektir. Rehberlik servisinden en düşük beklentiye sahip grup ise okullarında rehberlik servisi olmayan ve bunu gereksiz görenlerdir (2.27).

Okullarda Rehberlik servisi bulunup bulunmaması değişkenine göre, arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı ve bu konuda elde edilen bulgular Tablo 6a’da gösterilmiştir.

Tablo: 6a

Varyans kaynağı	SS	df	MS	F	P- değeri	F ölçütü
Gruplar arasında	0.5124	3	0.1708	2.8947	0.04	2.6771
Gruplar içinde	23.864	125	0.1909			
Toplam	24.376	128				

Okullarda rehberlik servisinin bulunup bulunmadığına göre oluşturulan dört grubun puanları üzerinden hesaplanan f değeri (2.894), Serbestlik derecesi 3'e göre f kritik değer (2,677) olduğundan, Tablo 8a'ya göre gruplar arasında beklentilerin anlamlı düzeyde farklılaştığı (F₍₃₋₁₂₅₎=2.89, P<0.05), (istatistiksel açıdan önemli olduğu) görülmektedir.

5.1.5. En Uzun Süre Yaşadıkları Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumlar

En Uzun Süre Yaşadıkları Yerleşim Yeri Değişkenine Göre genel beklenti düzeyine ilişkin veriler aşağıda Tablo 7'de gösterilmiştir:

Tablo 7: En Uzun Süre Yaşadıkları Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Öğrencilerin Rehberlik Servisinden Beklentilerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Gruplar	Say	Toplam	Ortalama	Varyans
İL	118	204.93	1.7367	0.1831
İLÇE	5	8.6667	1.7333	0.1456
KÖY	6	11.85	1.975	0.395

Buna göre, en yüksek en yüksek beklenti düzeyinin "İL" yerleşiminde yaşayan öğrencilerde gözlemlendiği (1.73); buna karşılık en düşük beklenti düzeyinin ise "köy" yerleşiminde yaşayanlarda (1.97) olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin beklenti düzeyleri arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı ve bu konuda elde edilen bulgular Tablo 7a'da gösterilmiştir.

Tablo: 7a

Varyans kaynağı	SS	df	MS	F	P- değeri	F ölçütü
Gruplar arasında	0.3252	2	0.1626	0.8544	0.42	3.0681
Gruplar içinde	23.981	126	0.1903			
Toplam	24.306	128				

(En Uzun Süre Yaşadıkları Yerleşim Yeri Değişkenine Göre üç grubun puanları üzerinden hesaplanan f değeri (0,854), serbestlik derecesi 2'ye göre f kritik değer (3,068) olduğundan,) Tablo 9'a göre, uzun süre ikamet edilen yere göre, beklentilerin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı

($F_{(2-126)}=0.85$, $p>0.05$), (istatistiksel açıdan önemsiz olduğu) görülmektedir.

5.1.6. Cinsiyet Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumlar

Cinsiyet değişkenine göre rehberlik servisinden genel beklenti düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 8’de verilmiştir:

Tablo 8: Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Rehberlik Servisinden Beklentilere İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Gruplar	Ortalama	Varyans	Gözlem	Öngörülen ortalama farkı	f	Stat	Kritik
Kız	1.766	0.2344	51	0	27	.385	.657
Erkek	1.7357	0.1631	78				

Buna göre, kız öğrencilerin beklenti puan ortalamasının (1.76), erkek öğrencilerin ise (1.735) olduğu görülmektedir. Bu durum ilk bakışta ve Göreceli olarak, çok az da olsa, kız öğrencilerin beklenti düzeylerinin, erkeklere kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir.

5.1.7. Yaş Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumlar

Yaş Değişkenine Göre Öğrencilerin Rehberlik Servisinden Beklentilere ilişkin puan ortalamaları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Yaş Değişkenine Göre Öğrencilerin Rehberlik Servisinden Beklentilere İlişkin Varyans Analizi

Gruplar	Say	Toplam	Ortalama	Varyans
15-17	30	52.1	1.7367	0.196
18-19	85	148.87	1.7469	0.1883
20 +	14	24.317	1.7514	0.221

Bu bulgulara göre, öğrencilerin yaş değişkeni açısından beklenti puan ortalamalarının birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin beklenti düzeyleri arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı ve elde edilen bulgular Tablo 9a’da gösterilmiştir:

Tablo: 9a

Varyans kaynağı	SS	df	MS	F	P -değeri	F ölçütü
Gruplar arasında	0.0062	2	0.0031	0.016	0.98	3.0681
Gruplar içinde	24.377	126	0.1935			
Toplam	24.383	128				

Üç grubunun puanları üzerinden hesaplanan f değeri (0,016), serbestlik derecesi 2'ye göre f kritik değer (3,068) olduğundan, Tablo 11'e göre yaş gruplarının rehberlik servisinden beklenti puanları birbirinden önemli derecede farklılık göstermediği ($F_{(2-126)}=0.016$, $p>0.05$), (istatistiksel açıdan önemsiz olduğu) görülmektedir.

5.1.8. Baba Mesleği Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumlar

Babalarının mesleği değişkeni açısından öğrencilerin rehberlik servisinden genel beklenti düzeyine ilişkin durum Tablo 10'da gösterilmiştir:

Tablo 10: Babalarının Mesleği Değişkeni Açısından Öğrencilerin Rehberlik Servisinden Beklentilerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Gruplar	Say	Toplam	Ortalama	Varyans
Çiftçi	10	16.517	1.6517	0.1021
Emekli	7	12.433	1.7762	0.1354
Esnaf	17	25.133	1.4784	0.0855
Güvenlik	31	57.433	1.8527	0.239
Memur	6	11.433	1.9056	0.3683
Öğretmen	22	39.9	1.8136	0.1996
Serbest	9	14.133	1.5704	0.1294
İşçi	15	26.45	1.7633	0.2575
Yaşamıyor	22	15.25	1.9063	0.0998

Bu sonuçlara göre, babalarının mesleği "esnaf" olan grubun en yüksek beklenti düzeyine sahipken (1.478), en düşük beklenti düzeyine sahip olan grubun ise "babaları hayatta olmayan" öğrenciler (1.906) olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin beklenti düzeyleri arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı varyans analizi ile test edilmiştir. Bu analize ilişkin sayısal veriler aşağıda Tablo 10a'da gösterilmiştir.

Tablo: 10a

Varyans kaynağı	SS	df	MS	F	P -değeri	F ölçütü
Gruplar arasında	2.4177	8	0.2686	1.984	0.03	1.9594
Gruplar içinde	21.888	119	0.1839			
Toplam	24.306	128				

Babalarının mesleklerine göre oluşturulan 9 grubun puanları üzerinden hesaplanan f değeri (1,984), serbestlik derecesi 8'e göre f kritik değer (1,959) olduğundan, Tablo 12a'ya göre, babalarının mesleğine göre rehberlik servisinden beklenti puanları dağılımı. 05 düzeyinde manidar bulunduğu ($F_{(8-119)}=1.984, p<0.05$), (istatistiksel açıdan anlamlı olduğu) görülmektedir.

5.1.9. Anne Mesleği Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumlar

Annelerinin mesleği değişkenine göre genel beklenti düzeyleri Tablo 11'te verilmiştir:

Tablo 11: Annelerinin Mesleği Değişkeni Açısından Öğrencilerin Rehberlik Servisinden Beklentilerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Gruplar	Say	Toplam	Ortalama	Varyans
Ev hanımı	111	191.28	1.7233	0.1605
Memur	6	10	1.5667	0.2751
Öğretmen	6	11.033	1.8389	0.1914
Serbest meslek	6	13.133	2.1889	0.599

Buna göre annelerinin mesleği “memur” olan grubun rehberlik servisinden beklenti düzeyi diğer gruplara göre daha yüksek bulunmuştur (1.566). En düşük beklenti düzeyine sahip olanların ise “serbest meslek” grubu olduğu görülmektedir (2.19).

Öğrencilerin beklenti düzeyleri arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı ve bu konuda elde edilen bulgular Tablo 11a'da gösterilmiştir.

Tablo: 11a

Varyans kaynağı	SS	df	MS	F	P -değeri	F ölçütü
Gruplar arasında	1.3234	3	0.4411	2,929	0.03	2.6771
Gruplar içinde	22.983	125	0.1839			
Toplam	24.306	128				

Annelerinin mesleklerine göre oluşturulan 4 grubun puanları üzerinden hesaplanan f değeri (2,929), serbestlik derecesi 2'ye göre f kritik değer (2,677) olduğundan, Tablo 13'e göre, puanların annelerinin mesleğine göre önemli derecede farklılık gösterdiği ($F_{(3-125)}=2.925, p<0.05$), (istatistiksel açıdan önemli olduğu) görülmektedir.

5.2. Eğitimcilerin Rehberlik Servisinden Beklentilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 12: Eğitimcilerin, “en fazla ihtiyaç duydukları 10 hizmet ve ihtiyaç” duyma dereceleri

Eğitimcilerin en fazla ihtiyaç duydukları 10 hizmet türü	İhtiyaç Derecesi
Öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimleri ile ilgili psikolojik ölçme ve değerlendirmeler yapmalı; sonuçları onunla paylaşmalı	1,34
Hatalı üniversite dalı veya bir meslek seçimi yapmasını önlemek için öğrenciye kendi yetenek, ilgi ve beklentileri hakkında bilinçlendirecek programlar uygulamalı	1,34
Disiplin cezası alan veya alabilecek öğrencilerin aileleriyle görüşmeli onlarla işbirliği içinde soruna çözüm getirebilmeli	1,41
Disiplin sorunu olan öğrencileri yakından izlemeli	1,41
Aile ilişkilerinde sorunlu olan ve bunları çözmekte zorlanan öğrencilerle bireysel danışma yapmalı; gerektiğinde aile ile ilişkiye girmeli	1,42
Öğrencilerin okul ve sosyal yaşamlarındaki başarılarını engelleyen kaygı ve endişe gibi olumsuz duygularını ortadan kaldırmak ya da hafifletmek için grup danışmanlığı yapmalı	1,43
Öğrencilere, konuları sorunları soğukkanlılıkla ve mantıksal yaklaşımla ele almalarının yollarını öğretmeli	1,44
Günümüz Türkiye’inde hangi meslek alanlarına toplumsal ve ekonomik yönlerden gereksinin duyulduğunu araştırmalı ve bunları öğrencinin bilgisine sunmalı	1,46
Başarısız öğrencilerin çalışmaya alışkanlıklarını incelemeli ve aksayan yönlerini düzeltmek için özel programlar geliştirmeli	1,47
Okul kurallarına uymayan ve/veya disiplin cezası alan öğrencilerle sürekli görüşmeler yapmak suretiyle onları denetlemeli ve gelişmelerini yakından izlemeli	1,5

*Rakamsal değerler (1)’e yaklaştıkça ihtiyacın çoğaldığını, (3)’e yaklaştıkça ihtiyacın azaldığını göstermektedir.

Tablo 13: Eğitimcilerin “En Az İhtiyaç Olarak Gördükleri 10 hizmet veya ihtiyaç” duyma dereceleri

Eğitimcilerin En Az İhtiyaç Olarak Gördükleri 10 hizmet	İhtiyaç Derecesi*
Sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal zararları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlenmeli	1,86
Okulun haftalık çalışma programı ile derslerin işleyişini izlemeli, aksaklıkları ve stres yaratan durumları yönetime bildirmeli	1,87
Disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatı ile katılmalı	1,88
Okula yeni başlayan öğrenciler için çevreyi tanımalarında yardımcı olacak programlar düzenlenmeli	1,91
Öğrencilerin gelecekte çalışabilecekleri iş yerlerine onlarla birlikte geziler düzenlenmeli	1,92

Çalışmak isteyen öğrencilerin iş bulmalarına yardım etmeli	2.1
Okulda öğretmenleriyle, okul dışında ailesi ve arkadaşları ile iletişim problemi olan öğrenciler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapmalı	2.24
Öğrencilerin okul başarısını olumsuz yönde etkileyen alışkanlıkları saptamalı	2.27
Öğrencilerin kendilerini tanımaları için onlarla yakından çalışmalı ve gelecekte kendilerine uygun mesleği seçmelerinde yardımcı olmalı	2.29
Disiplin yönetmeliğinde yer alan maddelerin doğru bir şekilde uygulanıp uygulanmadığını denetlemeli	2.31

*Rakamsal değerler (1)'e yaklaştıkça ihtiyacın çoğaldığını, (3)'e yaklaştıkça ihtiyacın azaldığını göstermektedir.

Öğrencilerin en az önem verdikleri 10 beklenti ile karşılaştırıldığında, hem öğrencilerin, hem de eğitimcilerin listesinde yer alan 3 konudaki beklentinin, en az değer verilen beklenti olarak paylaşıldığı gözlenmiştir. Bunlar; “Disiplin Kurulu toplantılarına danışman sıfatıyla katılmalı”, “Öğrencilerin gelecekte çalışabilecekleri iş yerlerine onlarla birlikte geziler düzenlenmeli” ve sınavlarda kopya çekmenin ve benzeri davranışların kişisel ve sosyal davranışları hakkında öğrencileri bilinçlendirecek seminerler düzenlenmeli” maddeleridir.

5.2.1. Okulda Yürütülen Görev Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumlar

Okulda öğretmen, müdür yardımcısı ve müdür görevlerinde bulunanların, rehberlik servisinden beklentileri ayrı ayrı incelenmiş ve genel beklenti düzeyleri Tablo 14’te gösterilmiştir:

Tablo 14: Okulda Yürütülen Görev Değişkeni Açısından Eğitimcilerin Rehberlik Servisinden Beklentilere İlişkin Varyans Analizi Sonucu

Varyans kaynağı	Say	Toplam	Ortalama	Varyans
ÖĞRETMEN	102	162	1.488	0.11
MÜDÜR YRD.	20	28.75	1.5392	0.15
MÜDÜR	7	13.85	1.9786	0.06

Buna göre, rehberlik servisinden en yüksek beklentiye sahip grubun öğretmenler olduğu (1,488) gözlenmektedir. Beklenti düzeyi en düşük grup ise okul müdürleridir (1,987).

Okulda yürütülen görev değişkenine göre gözlenen bu farklılığın manidarlığı varyans analizi ile sınıanmıştır. Bu sınıamanın sonuçları Tablo 14a’da gösterilmiştir.

Tablo: 14a

Varyans kaynağı	SS	df	MS	F	P -değeri	F ölçütü
Gruplar arasında	1.51	2	0.7552	6.52	0.002	3.07
Gruplar içinde	14.59	126	0.1158			
Toplam	16.1	128				

Üç grubun puanları üzerinden hesaplanan f değeri (6,52)'dir. Serbestlik derecesi 2'ye göre, f kritik değer (3,07) olduğundan, Tablo 16a'ya göre, puanların okulda yürütülen görev değişkeni açısından anlamlı derecede farklılık gösterdiği ($F_{(2-126)}=6.52$, $p<0.05$), (istatistiksel açıdan önemli olduğu) görülmektedir..

5.2.2. Branş Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumlar

Eğitimcilerin branş değişkenine ilişkin rehberlik servisinden beklentileri Tablo 15'de verilmiştir.

Tablo 15: Branş Değişkeni Açısından Eğitimcilerin Rehberlik Servisinden Beklentilere İlişkin Varyans Analizi Sonucu

Varyans kaynağı	Say	Toplam	Ortalama	Varyans
Sosyal	18	28.27	1.5704	0.14
Sanat	5	9.133	1.8267	0.09
Matematik	24	37.53	1.5639	0.12
Fen	23	35.85	1.5587	0.09
Edebiyat	22	33.87	1.5394	0.11
Dil	35	58.05	1.6586	0.13

Buna göre rehberlik servisinden beklenti düzeyi en yüksek grubun edebiyat (1.53), en düşük grubun ise yabancı dil öğretmenleri (1.65) olduğu görülmektedir.

Eğitimcilerin beklenti düzeyleri arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı ve bu konuda elde edilen bulgular Tablo 15a'da gösterilmiştir.

Tablo: 15a

Varyans kaynağı	SS	df	MS	F	P -değeri	F ölçütü
Gruplar arasında	0.542	5	0.1084	0.94	0.45	2.29
Gruplar içinde	13.92	121	0.115			
Toplam	14.46	126				

Branş değişkeni açısından 6 branşın puanları üzerinden hesaplanan f değerinin (0,94) olduğu; serbestlik derecesi 5'e göre f kritik değer (2,29) olduğundan, Tablo 17a'ya göre, branşlara göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($F_{(5,121)}=0.45$, $p<0.05$), (istatistiksel açıdan önemsiz olduğu) görülmektedir.

5.2.3. Mezun Oldukları Kurum Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumlar

Eğitimcilerin mezun oldukları yüksek öğretim kurumuna göre, rehberlik servisinden beklentileri analiz edilerek sonuçlar Tablo 16'da gösterilmiştir:

Tablo 16: Mezun Oldukları Kurum Açısından Eğitimcilerin Rehberlik Servisinden Beklentilerine İlişkin Varyans Analizi Sonucu

Gruplar	Say	Toplam	Ortalama	Varyans
Konservatuvar	3	6.417	2.1389	0
İlahiyat	14	24.6	1.7571	0.15
Fen-Edebiyat	63	99.3	1.5762	0.09
Eğitim	47	72.38	1.5401	0.11

Buna göre, en yüksek beklenti düzeyine sahip grubun "Eğitim Fakültesi"nden mezun olan öğretmenlerde (1.54), en düşük beklenti düzeyine sahip olan grubun ise "konservatuvar" (2.14) mezunu olanların olduğu görülmektedir.

Eğitimcilerin beklenti düzeyleri arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı ve bu konuda elde edilen bulgular aşağıda Tablo 18a'da gösterilmiştir.

Tablo: 16a

Varyans kaynağı	SS	df	MS	F	P-değeri	F ölçütü
Gruplar arasında	0.419	3	0.4732	4.46	0.005	2.68
Gruplar içinde	13.04	123	0.106			
Toplam	14.46	126				

Mezun oldukları kurum değişkenine göre oluşan dört grubun puanları üzerinden hesaplanan, f değeri (4,46)'dır. ; Serbestlik derecesi 3'e göre f kritik değer (2,68) olduğundan, Tablo 18a'ya göre, eğitimcilerin mezun oldukları kuruma göre beklenti puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı ($F_{(3,123)}=0.45$, $p<0.05$), (istatistiksel açıdan önemli olduğu) görülmektedir.

5.2.4. Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumlar

Eğitimcilerin sahip oldukları mesleki kıdem açısından rehberlik servisinden beklenti düzeyine ilişkin sayısal veriler Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17: Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Eğitimcilerin Rehberlik Servisinden Beklentilere İlişkin Varyans Analizi Sonucu

Gruplar	Say	Toplam	Ortalama	Varyans
1-5 yıl	8	11	1.375	0.13
6-10 yıl	18	26.61	1.4781	0.12
11-15 yıl	25	35.98	1.8394	0.1
16 ve +	76	110.7	1.9563	0.09

Buna göre, mesleki kıdemi az, dolayısı ile daha genç olan öğretmenlerin rehberlik servisinden beklentilerinin daha yüksek olduğu görülürken (1.375), beklenti düzeyi daha düşük olan grubun ise 16 yıl ve daha yukarısı olduğu (1.96) olduğu görülmektedir.

Eğitimcilerin beklenti düzeyleri arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı ve bu konuda elde edilen bulgular Tablo 17a’da gösterilmiştir.

Tablo: 17a

Varyans kaynağı	SS	df	MS	F	P -değeri	F ölçütü
Gruplar arasında	0.065	3	0.0217	4.22	0.87	2.68
Gruplar içinde	11.89	123	0.0966			
Toplam	11.95	126				

Dört kıdem grubu puanları üzerinden hesaplanan f değeri (4,22), serbestlik derecesi 3’e göre f kritik değer (2,68)’dir. Bu veriler, kıdem değişkenine göre, beklenti puanlarının istatistiksel olarak önemli derecede birbirinden farklı olduğunu göstermektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Araştırmanın ortaöğretim okullarında okuyan öğrenciler ile ilgili sonuçları:

1. Bu araştırma örneğine dâhil ortaöğretim okullarında okuyan öğrencilerin okul türlerine göre, PDR hizmetlerine ilişkin beklentileri arasında. 05 düzeyinde manidar bir fark bulunmuştur. Öğrenim gördükleri liselere göre, beklentiler değişmektedir.

2. Bu araştırma örneğine dâhil ortaöğretim okullarında okuyan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre, PDR hizmetlerine ilişkin beklentileri arasında bir fark bulunmamıştır.

3. Bu araştırma örneklemeine dâhil ortaöğretim okullarında okuyan öğrencilerin öğrenim gördükleri alanlara göre, PDR hizmetlerine ilişkin beklentileri birbirinden önemli ölçüde farklılık göstermektedir.

4. Bu araştırma örneklemeine dâhil ortaöğretim okullarında okuyan öğrencilerin okudukları okulda, rehberlik servisinin bulunup bulunmamasına göre, PDR hizmetlerine ilişkin beklentileri birbirinden manidar düzeyde farklılık göstermektedir.

5. Bu araştırma örneklemeine dâhil ortaöğretim okullarında okuyan öğrencilerin en uzun süre yaşadıkları yer değişkenine göre, PDR hizmetlerine ilişkin beklentileri önemli (manidar) derecede farklılaşmadığı, farkın istatistiksel açıdan önemsiz olduğu anlaşılmaktadır. Beklentiler arasında önemli bir fark yoktur.

6. Bu araştırma örneklemeine dâhil ortaöğretim okullarında okuyan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre, PDR hizmetlerine ilişkin beklentileri birbirine benzemektedir ve beklentiler arasında önemli bir fark yoktur.

7. Bu araştırma örneklemeine dâhil ortaöğretim okullarında okuyan öğrencilerin yaş değişkenine göre, PDR hizmetlerine ilişkin beklentileri oldukça birbirine yakındır. Üç yaş grubu puanları üzerinden hesaplanan f değeri (0.016)'dır. Bütün yaş gruplarının beklenti düzeyleri birbirine benzerlik göstermektedir.

6.2. Eğitimcilerin Rehberlik Servinden Beklentilerine İlişkin Sonuçları:

1. Bu araştırma örneklemeine dâhil ortaöğretim okullarında görevli eğitimcilerin okulda yürütülen görev değişkenine göre, PDR hizmetlerine ilişkin beklenti düzeyleri önemli derecede farklılık göstermektedir.

2. Bu araştırma örneklemeine dahil ortaöğretim okullarında görevli eğitimcilerin branş değişkenine göre, PDR hizmetlerine ilişkin beklenti düzeyleri önemli derecede farklılık göstermemektedir.

3. Bu araştırma örneklemeine dâhil ortaöğretim okullarında görevli eğitimcilerin mezun oldukları kurum değişkenine göre, PDR hizmetlerine ilişkin beklenti düzeyleri önemli derecede farklılık göstermemektedir.

4. Bu araştırma örneklemeine dâhil ortaöğretim okullarında görevli eğitimcilerin kıdem değişkenine göre, PDR hizmetlerine ilişkin beklenti puanları istatistiksel olarak birbirinden önemli derecede farklılık göstermektedir.

6.3. Öneriler

1. Milli Eğitim Bakanlığı'nın rehber öğretmenlere tanımış olduğu kontenjan artırılmalıdır.

2. Orta dereceli kurumlarda rehberlik ve psikolojik danışma program geliştirme çalışmaları yapılmalı ve bunu bakanlık ve üniversite işbirliği ile gerçekleştirmek gerekir.

3. Örnekleme giren öğrencilerin beklentilerinin (yaş ve sınıf seviyelerine göre) birbirinden farklı olduğu ortaya çıkmıştır. Gelişmekte olan gencin psikolojik, sosyal ve fiziki niteliklerinin tanınabilmesi onun hayata uyumunu kolaylaştıracaktır.

4. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık uzmanları öğrencilere tek tek veya gruplar halinde psikolojik danışma yardımları sağlayarak, onların duygusal problemlerini azaltabilir.

5. Öğretmenler, öğrencilerin duygularını anlatmalarına uygun bir atmosfer hazırlamalı, incelikle davranıp onları övmeli, öğrencilere anlayış ve yakınlık göstermelidir.

KAYNAKÇA

BAKIRCIOĞLU, Rasim, “*Temel Eğitim ve Ortaöğretimde Rehberlik*”, Bakırcıoğlu Yayınları, Ankara, 1982

BAKIRCIOĞLU, Rasim, “*Rehberlik ve Psikolojik Danışma*”, (4. Baskı). Turhan Kitabevi Ankara, 1994.

BAŞARAN, İ. Ethem, “*Örgütsel Davranış*”, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimler Fakültesi, Ankara, 1991.

BAYMUR, Feriha. “*Genel Psikoloji*”, (14. Baskı). İnkılap Yayınevi, İstanbul, 1994.

BAYMUR, Feriha, “*Türkiye’de Rehberlik Çalışmalarının Başlangıcı, Gelişimi ve Bugünkü Sorunları*”, Eğitimde Rehberlik Araştırmaları, EFAM Yayınları, Ankara, 1980.

BİLGİN, Nihat, “*Çağdaş ve Demokratik Eğitim*”, MEB Basımevi, Ankara, 1993.

BİNBAŞIOĞLU, Cavit, “*Eğitim Psikolojisi*”, (9. Baskı), Gül Yayınevi, Ankara, 1995.

BURSALIOĞLU, Ziya, “*Eğitim Yöneticisinin Değerlendirilmesi*”, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1985.

BÜYÜKKARAGÖZ, Savaş, “*Yüksel Öğretim Programları ve Demokratik Tutumlar*”, Türk Demokrasi Vakfı, Ankara, 1995.

CÜCELOĞLU, Doğan, “*İnsan ve Davranışı*”, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993.

CÜCEOĞLU, Doğan, “*Yeniden İnsan İnsana*”, (11.Baskı), Remzi Kitabevi, İstanbul, 1995.

DUMAN, Seyyare, “*Lise Öğrencilerinin Rehberlik Uzmanlarından Görev Beklentileri ve Görev Beklentilerine Etki Eden Faktörler*”, Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1985.

EİSENBERG, Sheldon & Delenay J. Daniel, “Psikolojik Danışma Süreci”, (Çeviren: Nihal Ören ve Mehmet Takkaç), MEB Yayınları, İstanbul 1998.

ENÇ, Mithat, “Ruh Bilim Terimleri Sözlüğü”, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1980.

ERGÜN, Mustafa, “İnsan Eğitimi”, Ocak yayınları, Ankara, 1993.

ERDEN, Münire, Fidan, Nurettin, “Eğitime Giriş”, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1993.

ERTÜRK, Selahattin, “Eğitimde Program Geliştirme”, Yelkent yayınları, Ankara, 1984.

FİDAN, Nurettin, “Okulda Öğrenme ve Öğretme”, Alkım Yayınevi, Ankara, 1986.

GEÇTAN, Engin, “Çağdaş Yaşam ve Normaldışı Davranışlar”, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1988.

HORTAÇSU, Nuran, “İnsan İlişkileri”, İmge Kitabevi, Ankara, 1991.

JONES - NELSON, Richard, “Danışma Psikolojisi Kuramları”, (Çeviren: Füsun Akkoyun), Cassel Educational Limited. Kenilworth and University Of Aston, 1982.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem, “İnsan ve İnsanlar”, Evrim Yayınları, İstanbul, 1996.

KARASAR, Niyazi, “Bilimsel Araştırma Yöntemi”, Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd., Ankara, 1994.

KARASAR, Niyazi, “Araştırmalarda Rapor Hazırlama”, Alkım Yayınları, Ankara, 1995.

KEPÇEOĞLU, Muharrem, “Psikolojik Danışma ve Rehberlik”, Başak Ofset Matbaacılık, İstanbul, 1997.

KEPÇEOĞLU, Muharrem, “Okul Danışmanının Mesleki Problemleri”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt:8, sayı: 1-2. Ankara, 1976.

KEPÇEOĞLU, Muharrem, “Orta Dereceli Okullarda Rehberlik Uzmanlarının Görevleri: Algılar ve Beklentiler”, Yayınlanmış Doçentlik Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1978.

KILIÇCI, Yadigar. “Okulda Ruh Sağlığı”. (2. Baskı), Anı Yayıncılık, Ankara, 1992.

KÖKNEL, Özcan, “Davranış Bilimleri (Ruh Bilim)”, Bayrak Matbaası, İstanbul, 1989.

KUZGUN, Yıldız, “Okul Danışmanlarının Rol Algıları ve Rol Beklentileri”, I. Ulusal Psikoloji Kongresi, İzmir, 1981.

KUZGUN, Yıldız, “Rehberlik Ders Notları”, EFAM yayınları, Ankara, 1984.

KUZGUN, Yıldız, “Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık”, ÖSYM Yayınları, Ankara, 1991.

- MEB., *Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı*, 1982.
- MEB, “*I. Özel Eğitim Konseyi*”. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1991.
- NEMCİ, Serin, “*Eğitim Ekonomisi*”. Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1979.
- ONUR, Bekir, “*Gelişim Psikolojisi*”, Varlık Yayınları, Ankara, 1991.
- ÖZGÜVEN, İ. Ethem, “*Görüşme İlke ve Teknikleri*”, Ankara, 1980.
- ÖZSOY, Yahya, Özyürek, Mustafa, Eripek, Süleyman, “*Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar*”, II. Baskı, Karatepe Yayınları, Ankara, 1989.
- ÖZOĞLU, S.Çetin, “*Psikolojik Danışmada Benlik Kavramı*”, Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 8, 1- 4. 1976.
- PİŞKİN, Metin, “*Orta Dereceli Okullarda Görevli Yönetic, Öğretmen ve Danışmanların İdeal ve Gerçek Danışmanlık Görev Alguları*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1989.
- SELÇUK, Ziya, “*Eğitim Psikolojisi*”, Atlas Kitabevi, Konya, 1992.
- TAN, Hasan, “*Ülkemizde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Çalışmalarında Gelişmeler ve Sorunlar*”, Tecrübi Psikoloji Çalışmaları, cilt: 2, İstanbul, 1974.
- TAN, Hasan, “*Psikolojik Danışma ve Rehberlik*”, MEB Basımevi, İstanbul, 1986.
- TAN, Hasan. “*Psikolojik Yardım İlişkileri, Danışma ve Psikoterapi*”, MEB Yayınları, İstanbul, 1989.
- ÜRE, Ömer & Yılmaz, Hasan, “*Rehberlik Ders Notu*”, Günay Ofset Mabaacılık Sanayi ve Tic. Ltd. Şti, Konya, 1997.
- VARIŞ, Fatma, “*Eğitim Bilimine Giriş*”, Anakara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara, 1981.
- YÖRÜKOĞLU, Atalay, “*Gençlik Çağı, Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar*”, (7. Baskı). Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul, 1990.